

Geniram Güncesi

Film Okumaları

Sükran ÇAMASIRCI

Mandalina Bahçesi, Gürcü yönetmen Zaza Urushadze tarafından yazılıp, yönetilen 2013 Estonya -Gürcistan ortak yapımı sinema filmidir.

Çok sınırlı bir bütçe ile ve bir buçuk saatlik zaman diliminde savaşın insan yaşamına etkilerini ve ayrımcılığın kuruluş biçimini ve çözülüşünü çok güçlü bir şekilde bize göstermiştir. Müthiş doğa manzaraları içinde doğal mekanları dekora ve filmin sesine ses katmaya dönüştürerek.

Abhazy Savaşı olarak bilinen Gürcistan'daki iç savaş özelinde savaşın insan yaşamlarını nasıl etkilediğini, doğal olmayan yanını doğanın içinde bize mandalina bahçesinde anlatmaya çalışmıştır. Film Iva' nın hızla dönen bir çarklı bıçakta ahşap kesme görüntüsü ile başlıyor bu sırada etrafa ağaç parçacıkları olan talaşlar saçılıyor, çark hızla dönüyor ve ağaçları tahta parçacıklarına çeviriyor. Savaşın insan yaşamlarını parçalaması büyük bir gürültüyle önüne çıkan her şeyi yok etmesini imliyor. Iva doğanın bize vermiş olduğu mandalinalar için kasalar yapıyor, çark ikinci görüntüde tekrar büyük bir gürültü ve etrafına talaşlar saçarak çalışıyor ve silah sesleri çatışma, patlama ve savaşın gerçeği ile bizi yüzleştiriyor. Filmin sonunda bu çarkı tekrar görüyoruz bu defa ölümler için tabut yapmak amacıyla dönüyor.

Savaş nedeni ile Estonyalıların yaşadığı köylerden Estonya'ya göçler olmuş köyde iki yaşlı Ivo ve Margus kalmış, Margus mandalina hasatını yaptıktan sonra gitmeyi düşünüyor ancak Iva gitmeyi düşünmüyor. Köyü Çeçenler ziyaret edip Iva'dan yiyecek istiyorlar ve gidişlerinin ardından çatışma çıkıyor. İki yaşlı adam çatışma alanına gidip Çeçen'in yaralı olduğunu görüyor ancak diğer dört kişi ölmüş. Çeçen'in yarası sarıldıktan sonra ölümleri gömmeye gidiyorlar gömme işleminde bir Gürcü'nün yaşadığını fark edip eve getiriyorlar ancak Gürcü'nün yarası çok ağır.

Genram Güncesi

Film Okumaları

Gömme sırasında ceplerinde kimlik ve ne varsa alıyorlar ki birileri bir gün gelip sorduğunda bilgi verebilmek için. Savaşa katılmamış ancak savaş bölgesinde yaşayan bu iki kişi doğa kadar dingin ve bilge yaşama, insana, duygulara karşı hassas. Kullandıkları dille eşit iletişim kuruyorlar savaşın içinde yer alan kişiler ise bunun tersi bir dil kuruyor örneğin Ahmet'in " herkes bizim gibi size iyi davranmaz buradan gidin" demesi. Bunu söylerken kendi davranışını karşı tarafa bir lütuf olarak sunuyor.

Çeçen hızla iyileşiyor Gürcü'nün iyileşmesi se zaman alıyor bu noktaya kadar kişilere etnik kimlikleri ile hitap ediliyor, Çeçen ise yaşlı diye hitap ediyor. Burada kişilerin isimleri söylenmeyerek ait oldukları etnik kimlikleri ile hitapta bulunuluyor. bireylerin isimleri ile birlikte hikâyelerini de ıskalayan bir dil ile yönetmen savaşın şeyleştiren etkisine vurucu bir gönderme yapıyor, iyi bir manevra ile de daha sonra bunu kırmasını biliyor. Bir gün Çeçen'e yaşlı adam adını soruyor ve Ahmet olduğunu öğreniyor ancak Ahmet yaşlı adama adını sorma gereği görmüyor bunun üzerine "benim adım seni ilgilendirmiyor" diyerek Ahmet'in ilk yüzleşmesini yaptırıyor.

Filmi ayrımcılığın oluşumu açısından irdelediğimizde; ayrımcılık bizim zihnimize doğumdan itibaren kalıp yargılarla atılmaya başlanır. Bir kimlikten bahsedilirken tehlikeli, güvenilmez gibi mesajlar verilir. Daha sonra bu kalıp yargılar bizim önyargılarımızı oluşturur. Önyargılarımızın içinde bireyler onların farklılıkları yoktur o aidiyete sahip kim varsa kaypak, hain vb. dir. Bunların karşısında konumlandığımız biz yani bizim aidiyetimiz ise fetişleştirilir. Önyargılarımızdan diğer diye tanımladığımız aidiyete sahip kişileri tanımaya başlamak ile kurtulabiliriz. Bunun için temas kurmak gerekir. Temas ile birlikte asıl insan olma durumuna döneriz ve insanlar farklıdır iyisi kötüsü vardır düşüncesini geliştiririz.

Geniram Güncesi

Film Okumaları

Savaşlarda aidiyet duyulan kimlikler mitleştirilir. Ahmet ben bir Çeçen'im diyerek bunu yapıyor Iva ise “paralı asker ”diyerek Ahmet'i gerçeğe yüzleştiriyor. Aynı durumu Nika'yı eğer kendi evinde öldürecekse önce kendisini öldürmesi gerektiğini söylüyor ve öldürmemesi için namus sözü istiyor. Ahmet “bir Estonyalı olarak ölmekten bahsediyorsun ben bir Kafkas'ım diyerek” kendini yüceltiyor. Iva “bir Estonyalı ile bir Kafkas'ın farkı yok” diyerek ikinci yüzleştirmeyi yapıyor. ”arkadaşımın intikamı kutsal bir şey sen anlamazsın” dediğinde Iva “hiç bilmiyordum” diyor bütün bu tepkileri Iva öfkelenmeden sakın bir ses tonu, beden duruşu ile ama net tavırla yapıyor. Bu çarpıcı diyaloglar Ahmet'in kendi ile yüzleşmesine neden oluyor. Bir gün evin dışında olmalarına rağmen Nika' yı öldürmüyor çünkü evde yaşanan zaman içinde Nika ile temas kurarak önyargılarını kırmaya başlıyor.

Niko'nun kaseti tamir ederken sürekli fotoğraflara bakması ve fotoğrafların kamera hareketi ile yakına gelmesi özlem ve ayrılıkları çağrıştırıyor. Kaset ise onun sivil yaşamından kalan ve o yaşamla bağ kurmasını sağlayan tek şey. Savaşın insan üzerinde yarattığı sert davranışlar film boyunca çay ikramları, yemek servisleri gibi günlük yaşamın olağan aktiviteleri ile kırılmaya çalışılıyor özel alanda yakın temasla birlikte farklılıklar “dinsel etnik” anlamını yitiriyor. Bir gün Ahmet ölen Arkadaşı İbrahim'i kardeşi gibi sevdiğini söylediğinde Niko arkadaşını için üzüldüğünü söyleyerek açısını paylaşıyor. Ahmet'te Niko'nun arkadaşları için üzgün olduğunu söylerken paylaşımlar mekân paylaşımından çıkıp duygusal paylaşım boyutuna geçiyor, Iva tiyatro sanatçısı olan Niko' yu savaş sonunda Tiflis'te Ahmet' le birlikte gelip sahnede alkışlayacağını söyleyerek gelecek için hayaller kurma boyutuna taşıyor.

Bahçede mangal yapılan akşam Ahmet düne kadar öldürmeyi düşündüğü Niko ya eli ile şiş kebab veriyor ve en iyi şiş kebabın Çeçen'ler tarafından yapıldığını söyleyerek tekrar Gürcü Çeçen kavgasını başlatıyor. Öfke tepe yapıyor söylemler öldürmeye kaydığında Iva patlıyor “ben sizi öldüreceğim kurtardığım gibi öldürmekte benim hakkım, sürekli öldürmekten bahsediyorsunuz size bu hakkı kim verdi” diyor ve kadehini “yaşasın ölüm” diye kaldırıyor, “onlar ölümün çocukları onların anneleri ölüm”. Bu tepki Ahmet ve Niko'yu şok ediyor ve düşünmeden sürekli kullandıkları ölümün gerçeği ile yüzleşiyorlar.

Geniram Güncesi

Film Okumaları

Bir gün Abhazyalılar silahları ile geliyorlar bahçede odun kıran Ahmet'in Çeçen olduğuna inanmayıp Çeçence konuşarak bunu ispatlamasını istiyorlar. Bu duruma çok sinirlenen Ahmet Çeçence bir iki kelime söylese de inanmayıp çatışma başlıyor ve çatışmada Margus ve Nika öldürülüyor.

Savaşın irrasyonel durumu burada bir kez daha karşımıza çıkıyor. Uğruna ölümden döndüğü değerler kimlikler aidiyetler ne varsa birkaç kelimele çeçence söz söyleyip söylememeye indirgenbiliyor. Düşman bildiği Gürcü Niko Ahmet için yaşamını ortaya koyup çatışmaya başlıyor...

Margus Defnedilip sıra Niko'ya geldiğinde Iva onu başka bir yere oğlunun yanına gömmek istediğini söylüyor böylece Ahmet Iva'nın oğlunun öldüğünü öğreniyor oğlun nasıl öldü sorusuna Iva "ne fark eder bu kimsenin savaşı değil" diyor Ahmet "oğlunu Gürcüler mi öldürdü sorusuna ne fark eder" diyerek yanıt veriyor. Ahmet'in ısrarlı sorması üzerine "bu bir fark yaratır mı diyerek asıl olanın kimin öldürdüğü değil ölüm olduğu vurgusunu yapıyor. Niko değil ben olsaydım beni de oğlunun yanına gömer miydin sorusuna tabiki diyerek mesajı yineliyor

